

Datum van
inontvangstneming

:

10/02/2015

Zaak C-614/14

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

31 december 2014

Verwijzende rechter:

Sofiyski gradski sad (Bulgarije)

Datum van verwijzingsbeslissing:

15 december 2014

Veroordeelde:

Atanas Ognyanov

Andere partij bij de procedure:

Sofyiska gradska prokuratura

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Het geding werd overeenkomstig artikel 457 van de Nakazatelno-protsesualen kodeks (wetboek van strafvordering; hierna: „NPK”) van de Republiek Bulgarije ingeleid door een vordering van de openbare aanklager tot tenuitvoerlegging van een door een rechtbank in het Koninkrijk Denemarken tegen de Bulgaarse onderdaan Atanas Ognyanov gewezen vonnis.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het prejudiciële verzoek

Het verzoek om een prejudiciële beslissing wordt ingediend overeenkomstig artikel 267, lid 1, onder b, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Het verzoek om een prejudiciële beslissing wordt ingediend naar aanleiding van een verzoek om wraking van de rechtbank, dat de openbare aanklager heeft gedaan omdat de rechtbank in het kader van het in hetzelfde geding reeds ingediende verzoek om een prejudiciële beslissing een voorlopig standpunt heeft geformuleerd.

Prejudiciële vragen

- 1) „Is sprake van een schending van het Unierecht (artikel 267, tweede alinea, VWEU juncto artikel 94 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie, de artikelen 47 en 48 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie of andere toepasselijke bepalingen), wanneer de rechtbank die een verzoek om een prejudiciële beslissing heeft ingediend, het geding na de prejudiciële beslissing voortzet en de zaak ten principale afdoet, zonder zich te verschonen; reden om zich te verschonen zou zijn dat de rechtbank in het verzoek om een prejudiciële beslissing een voorlopig standpunt over de zaak ten gronde heeft geformuleerd (doordat het bepaalde feiten als vaststaand heeft beschouwd en een bepaalde rechtsregel op deze feiten toepasselijk heeft geacht)?

De prejudiciële vraag wordt gesteld in de veronderstelling dat bij de vaststelling van de feiten en het toepasselijke recht met het oog op de indiening van het verzoek om een prejudiciële beslissing alle procesrechtelijke bepalingen ter bescherming van het recht van partijen om bewijzen aan te voeren en pleidooi te houden in acht werden genomen.

- 2) Voor het geval dat op de eerste prejudiciële vraag wordt geantwoord dat het rechtmatig is het geding voort te zetten, is dan sprake van een schending van het Unierecht wanneer

A) de rechtbank alles wat zij in het verzoek om een prejudiciële beslissing heeft vastgesteld, ongewijzigd in haar eindbeslissing weergeeft en met betrekking tot deze oplossingen feitelijk en rechtens weigert nieuwe bewijzen te verzamelen en partijen te horen; in feite zou de rechtbank slechts nieuwe bewijzen verzamelen en partijen horen over punten die in het verzoek om een prejudiciële beslissing niet als vaststaand werden beschouwd?

B) de rechtbank over alle relevante punten nieuwe bewijzen verzamelt en partijen hoort, met inbegrip van de punten waarover zij reeds in het verzoek om een prejudiciële beslissing haar standpunt heeft geformuleerd, en zij in haar eindbeslissing haar definitieve standpunt formuleert, dat op alle verzamelde bewijzen is gebaseerd en na de bespreking van alle argumenten van partijen tot stand kwam, ongeacht of de bewijzen vóór de indiening van het verzoek om een prejudiciële beslissing dan wel na de prejudiciële beslissing verzameld en of de argumenten daarvoor dan wel daarna aangevoerd werden?

- 3) Voor het geval dat op de eerste prejudiciële vraag wordt geantwoord dat het met het Unierecht verenigbaar is het geding voort te zetten, is het dan met het Unierecht verenigbaar wanneer de rechtbank ervoor kiest het hoofdgeding niet voort te zetten, maar zich wegens vooringenomenheid te

verschonen omdat de voortzetting van het geding inbreuk zou maken op het nationale recht, dat meer bescherming biedt voor de belangen van partijen en van de rechtsbedeling; namelijk wanneer de verschoning is gebaseerd op:

A) het feit dat de rechtbank in het kader van het verzoek om een prejudiciële beslissing vóór het wijzen van haar eindbeslissing een voorlopig standpunt over het geding heeft ingenomen, wat weliswaar geoorloofd is volgens het Unierecht, maar niet volgens het nationale recht;

B) het feit dat de rechtbank haar definitieve standpunt niet in één maar in twee rechtshandelingen zou vormen (als men ervan uitgaat dat het verzoek om een prejudiciële beslissing geen voorlopig, maar een definitief standpunt vormt), wat weliswaar geoorloofd is volgens het Unierecht, maar niet volgens het nationale recht?”

Unierecht en rechtspraak van de Europese Unie

Toepasselijk is artikel 267, tweede alinea, VWEU juncto artikel 94, onder a en b, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie juncto de artikelen 47 en 48 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Nationaal recht

1. Partijdigheid en verschoning

Krachtens artikel 29 NPK mag een rechter niet aan het geding medewerken als hij vooringenomen is, wat onder meer het geval is wanneer hij een standpunt over het geding heeft geformuleerd. In lid 1 worden expliciet de gevallen opgesomd waarin van een dergelijk standpunt sprake is, namelijk bij medewerking aan het wijzen van een rechterlijke beslissing waarbij wordt beslist over punten die het voorwerp van het geding vormen (tenlastelegging, vonnis, transactie, tot vrijheidsbeneming strekkende maatregel enz.). Lid 2 bevat een algemene regeling op grond waarvan ook wegens andere omstandigheden sprake kan zijn van vooringenomenheid. Als „vooringenomen” wordt ook degene beschouwd die, voordat de definitieve rechterlijke beslissing wordt gewezen, een standpunt over de zaak ten gronde heeft geformuleerd.

In elk van deze gevallen moet de rechtbank zich wegens vooringenomenheid verschonen. Dit betekent dat de rechtbank de behandeling van de zaak dient te schorsen; het geding wordt langs administratieve weg aan andere rechters bij de betrokken rechtbank toegewezen en vervolgens overgedaan.

Indien de rechtbank zich niet verschoont, maar het geding voortzet en een definitieve rechterlijke beslissing wijst, is deze beslissing gebrekkig. Aangenomen wordt dat zij met „schending van een wezenlijk vormvoorschrift” is gewezen.

Daarom wordt zij door de hogere rechter vernietigd. Daarna wordt de zaak naar een andere rechter verwezen om opnieuw te worden behandeld. Het geding wordt overgedaan.

De rechtspraak is bijzonder strikt wat de uitlegging van het criterium „vooringenomenheid” betreft. De toetsing wordt ambtshalve verricht, zonder dat partijen daartoe een verzoek hebben gedaan; evenmin wordt nagegaan of het mogelijk is dat dit verzuim, gelet op het verloop van de zaak, geen inbreuk heeft gemaakt op verdachtes rechten.

Zelfs de meest oppervlakkige uitlating van de rechtbank over de feitelijke omstandigheden van het geding of de juridische kwalificatie daarvan heeft automatisch tot gevolg dat een reden aanwezig is om zich te verschonen; vindt geen verschoning plaats, dan wordt het vonnis vernietigd en wordt de zaak terugverwezen om opnieuw te worden behandeld.

Vijf beslissingen van het Varhoven kasatsionen sad (hoogste gerecht van cassatie) worden aangehaald (strafzaken nrs. 352/2008, 438/2009, 466/2009, 527/2009 en 463/2013), waarin werd vastgesteld dat de rechtbank in eerste aanleg een voorlopig standpunt over het geding had geformuleerd en haar eindbeslissing had gewezen zonder zich wegens vooringenomenheid te verschonen. Dat geen verschoning had plaatsgevonden, werd als schending van een wezenlijk vormvoorschrift beschouwd, op grond waarvan de beslissingen werden vernietigd en de zaken werden vernietigd om opnieuw te worden behandeld. Onderzocht werd niet of de vastgestelde eerdere betrokkenheid en het feit dat geen verschoning had plaatsgevonden, invloed hebben gehad op de onpartijdigheid van de rechtbank dan wel of dit verzuim in de loop van het geding werd hersteld.

2. Beslissing door middel van meerdere afzonderlijke rechtshandelingen

In beginsel oordeelt de rechtbank in haar vonnis in volle omvang over alle punten. Het mag over deze punten alleen in de volgende drie gevallen in twee of meer afzonderlijke rechtshandelingen oordelen:

- a. Krachtens artikel 372, lid 4, juncto artikel 371, onder 2, NPK mag de rechtbank, wanneer de verdachte de ten laste gelegde feiten bekent, uitspraak doen bij beschikking, waarbij zij verklaart dat zij deze feiten als vaststaand beschouwt; vervolgens zet zij het geding voort door bewijzen over andere feiten te verzamelen en over andere rechtsvragen te oordelen.
- b. Overeenkomstig artikel 301, onder 3, NPK doet de rechtbank bij afzonderlijk vonnis uitspraak over een vordering tot schadevergoeding.
- c. Krachtens artikel 306 NPK mag de rechtbank over bepaalde punten van ondergeschikt belang een nadere beslissing wijzen.

Behalve in de hierboven vermelde gevallen mag de rechtbank geen tussenbeslissingen wijzen over de te beslechten punten. Dat wordt als blijk van vooringenomenheid beschouwd en vormt een reden om zich te verschonen.

3. Tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid

Wanneer de rechter een voorlopig standpunt heeft geformuleerd, heeft dat niet alleen tot gevolg dat hij zich moet verschonen respectievelijk dat zijn eindbeslissing wordt vernietigd. Het is integendeel ook een reden om hem tuchtrechtelijk ter verantwoording te roepen, aangezien het een tuchtdelict vormt. Krachtens de punten 2.3 en 7.4 van de Kodeks za etichno povedenie (gedragscode) is het een rechter niet toegestaan over de uitkomst van het bij hem aanhangige geding in het openbaar zijn mening te geven respectievelijk een voorlopig standpunt te formuleren. Volgens punt 7.3 van de gedragscode mag de rechter principiële juridische problemen bespreken, zonder evenwel naar concrete gegevens te verwijzen.

In casu werd door de indiening van het verzoek om een prejudiciële beslissing in het openbaar en officieel een voorlopig standpunt over de concrete feitelijke gegevens van het geding geformuleerd.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 In het onderhavige geding heeft de rechtbank een verzoek om een prejudiciële beslissing (zaak C-554/14) ingediend. In de punten 2-4 daarvan heeft de verwijzende rechter de feiten en de overeenkomstige juridische gevolgtrekkingen uiteengezet, die met volledige inachtneming van de nationale vereisten werden vastgesteld na het verzamelen van bewijzen met deelname van partijen en nadat deze werden gehoord.
- 2 De openbare aanklager die in het geding optreedt, heeft bezwaar gemaakt, waarbij hij argumenten heeft aangevoerd over twee punten ten aanzien waarvan de rechtbank aanzienlijke moeilijkheden heeft om te beslissen, omdat de betekenis van het Unierecht met betrekking tot deze vragen onduidelijk is.
- 3 Om te beginnen stelt de openbare aanklager dat een feitelijke onjuistheid is ingeslopen wat betreft de periode waarin de veroordeelde Ognyanov in de Deense penitentiare inrichting heeft gewerkt. De rechtbank heeft namelijk ten onrechte geen rekening gehouden met het feit dat in de door de Deense autoriteiten vermelde periode ook dagen zijn begrepen die geen werkdagen zijn. De openbare aanklager vordert dat de rechtbank deze onjuistheid rechtzet. De verwijzende rechter is niet zeker of hij bevoegd is deze vordering te onderzoeken en in voorkomend geval toe te wijzen in het kader van zijn eindbeslissing, die na ontvangst van de prejudiciële beslissing zal worden gewezen.

- 4 Voorts vordert de openbare aanklager de wraking van de rechtbank, omdat zij in haar verzoek om een prejudiciële beslissing een standpunt over feitelijke en juridische punten heeft geformuleerd vooraleer de zaak in staat van wijzen was (zie punten 2-4 van het verzoek om een prejudiciële beslissing C-554/14). De verwijzende rechter is niet zeker of het Unierecht een dergelijke wraking vereist dan wel toelaat.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

A. Motivering van de prejudiciële verwijzing

- 5 De in artikel 267, tweede alinea, VWEU gestelde vereisten, die in artikel 94, onder a en b, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie ten aanzien van de inhoud en de voorwaarden zijn gepreciseerd en waaraan het verzoek van de nationale rechter om een prejudiciële beslissing moet voldoen, dienen aldus te worden opgevat dat de inhoud van het verzoek om een prejudiciële beslissing, namelijk het feit dat daarin een voorlopig standpunt werd ingenomen, de nationale rechter niet kan beletten het geding na ontvangst van de prejudiciële beslissing en met inachtneming daarvan definitief ten gronde te beslechten.
- 6 Voor zover dergelijke beletsels met de schending van fundamentele beginselen – namelijk het recht op een eerlijke behandeling van een zaak door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht (artikel 47, tweede alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie) en het vermoeden van onschuld (artikel 48, lid 1, van het Handvest) – verband houden, rijst de vraag welke invloed deze beginselen in casu hebben. Het is namelijk de vraag of zij werden geschonden doordat in het verzoek om een prejudiciële beslissing een voorlopig standpunt werd geformuleerd.
- 7 De werking ervan in de onderhavige zaak betreft tevens de vraag of de verwijzende rechter, wanneer hij de prejudiciële beslissing bij zijn eindbeslissing betreft, tot andere vaststellingen, feitelijk en rechtens, mag komen als die welke in het verzoek om een prejudiciële beslissing werden geformuleerd (dan wel of hem dat niet is toegestaan).
- 8 Mogelijkerwijs wordt de onderhavige zaak door andere bepalingen van het Gemeenschapsrecht beheerst, die de verwijzende rechter niet bekend zijn. Voor het geval dat dergelijke bepalingen met de prejudiciële vragen verband zouden houden, wordt het Hof van Justitie verzocht ook over de feitelijke betekenis daarvan voor de onderhavige zaak uitspraak te doen.
- 9 De eerste prejudiciële vraag betreft de verschoning van de rechtbank wegens vooringenomenheid. Als argument waarom de rechtbank zich zou moeten verschonen, wordt aangevoerd dat de rechtbank een „voorlopig standpunt” heeft geformuleerd.

- 10 Dit voorlopige standpunt was volstrekt noodzakelijk. Zonder dat de vastgestelde feiten en het relevante recht worden weergegeven, kan een verzoek om een prejudiciële beslissing niet worden ingediend respectievelijk zal geen prejudiciële beslissing worden gewezen die voor de beslechting van de zaak dienstig zou zijn.
- 11 De rechtbank is tot dat voorlopige standpunt gekomen met inachtneming van alle procesrechtelijke regels die de rechten van partijen beschermen. Zou het niet mogelijk zijn een verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen, dan zou dat voorlopige standpunt deel uitmaken van de definitieve beslechting van het geding.
- 12 In het onderhavige geding is dat standpunt echter „voorlopig” en niet „definitief”.
- 13 De reden waarom de rechtbank zich zou moeten verschonen, is dat de volgende constellatie in strijd is met het nationale recht: een rechtbank die een voorlopig standpunt over het geding ingenomen en geformuleerd heeft, zet het geding voort en wijst een eindbeslissing. Rechtmatig zou zijn dat deze rechtbank zich zou verschonen en dat het geding niet langer bij haar aanhangig zou zijn, dan wel dat zij geen eindbeslissing zou wijzen.
- 14 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de vraag of het Unierecht in casu vereist dat de rechtbank zich aldus verschoont. De vraag is dus of de verwijzende rechter, na een verzoek om een prejudiciële beslissing te hebben ingediend waarin hij een standpunt heeft ingenomen over de zaak ten gronde, het geding mag voortzetten (en met inachtneming van de prejudiciële beslissing een eindbeslissing mag wijzen) dan wel of hij zich moet verschonen.
- 15 De tweede prejudiciële vraag wordt alleen gesteld voor het geval dat het rechtmatig wordt geacht dat dezelfde rechtbank die in het verzoek om een prejudiciële beslissing een „voorlopig standpunt” heeft geformuleerd, het geding voortzet en een eindbeslissing wijst. Van belang is hoe de rechtbank het geding dient voort te zetten en in welke mate de eindbeslissing dient voort te vloeien uit het „voorlopige standpunt”.
- 16 De eerste mogelijkheid (prejudiciële vraag 2.A) bestaat erin dat de rechtbank haar „voorlopige standpunt” behandelt als deel van haar definitieve standpunt. Dit volgt uit het feit dat zij tot dat standpunt is gekomen met inachtneming van alle vereisten daarvoor, namelijk na het verzamelen van bewijzen en na partijen te hebben gehoord. Enkel de onzekerheid omtrent de betekenis van een regeling van Unierecht belet de rechtbank het geding te beslechten. Zou het niet mogelijk zijn geweest een verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen, dan zou dit „voorlopige standpunt” deel uitmaken van de eindbeslissing van de rechtbank (die in casu, behalve dit „voorlopige standpunt” ten aanzien van de feiten en het toepasselijke recht, ook de beslissing over de berekening van de werkdagen in een bepaalde verhouding zou bevatten).
- 17 De rechtbank beschouwt haar „voorlopige standpunt” met andere woorden als een deel van haar definitieve standpunt. Daarom geeft zij het in haar eindbeslissing

zonder enige wijziging weer, nadat de prejudiciële beslissing is geweest. Ten aanzien van de elementen, feitelijk en rechtens, die in het „voorlopige standpunt” werden aangenomen, kan zij geen nieuwe bewijzen verzamelen en evenmin partijen opnieuw horen. Dat is alleen met betrekking tot die punten mogelijk die niet het voorwerp uitmaakten van haar „voorlopige standpunt”.

- 18 Aldus ontstaat een „gefaseerde beslissing”. In plaats van in een enkele rechterlijke handeling worden alle punten in twee afzonderlijke handelingen beslecht.
- 19 De tweede mogelijkheid (prejudiciële vraag 2.B) bestaat erin dat de rechtbank niet aan haar „voorlopige standpunt” gebonden is. Zij moet de mogelijkheid hebben kennis te nemen van de bezwaren van partijen tegen dit standpunt en het aan deze bezwaren aan te passen.
- 20 Op die manier zou zij over de mogelijkheid beschikken bewijzen te verzamelen over alle relevante punten, met inbegrip van de punten die reeds in het „voorlopige standpunt” werden beantwoord. Het zou partijen opnieuw over deze punten kunnen horen.
- 21 De rechtbank zou in haar eindbeslissing ofwel aan haar aanvankelijke overtuiging kunnen vasthouden en haar „voorlopige standpunt” in de eindbeslissing kunnen weergeven, ofwel echter haar overtuiging kunnen wijzigen en een eindbeslissing kunnen wijzen die van het „voorlopige standpunt” afwijkt.
- 22 De derde prejudiciële vraag wordt gesteld voor het geval dat het Hof van Justitie oordeelt dat het met het Unierecht verenigbaar is dat de verwijzende rechter het geding voortzet en dat het eveneens met het Unierecht verenigbaar is dat hij het geding op een van de volgende twee wijzen voortzet: ofwel geeft hij in zijn eindbeslissing zijn „voorlopige standpunt” ongewijzigd weer (prejudiciële vraag 2.A), ofwel staat hij bezwaren van partijen tegen zijn „voorlopige standpunt” toe, bespreekt hij vervolgens deze bezwaren en oordeelt hij ten slotte in zijn eindbeslissing feitelijk en rechtens in dezelfde of in een andere zin (prejudiciële vraag 2.B).
- 23 Een dergelijke voortgang van het geding na de prejudiciële beslissing zou evenwel niet met het nationale recht verenigbaar zijn.
- 24 De eindbeslissing van de rechtbank zou met andere woorden voldoen aan de door het Unierecht, maar niet aan de door het nationale recht gestelde vereisten. Laatstgenoemde vereisten bieden meer bescherming. Zij waarborgen immers ten gunste van partijen (en van de samenleving) dat een eindbeslissing wordt gewezen door een rechtbank die geen voorlopig standpunt heeft geformuleerd en dus niet vooringenomen is (prejudiciële vraag 3.A). Voorts waarborgen zij dat over alle punten in een enkele en niet in twee afzonderlijke en in de tijd gescheiden rechterlijke handelingen wordt geoordeeld (prejudiciële vraag 3.B). Volgens de nationale rechtsregels is het in geval van niet-naleving van elk van deze vereisten noodzakelijk dat de rechter zich verschoont, waarbij hij het geding niet voortzet

en dit wordt toegewezen aan een andere rechter die het overdoet. Indien de rechter zich niet verschoont, maar het geding voortzet en een eindbeslissing wijst, is deze beslissing gebrekkig. De niet-naleving van elk van beide vereisten vormt een reden om de eindbeslissing te vernietigen. Het volledige geding wordt door een andere rechtbank overgedaan, waarmee wordt beoogd dat deze dergelijke schendingen niet begaat.

- 25 De rechtbank kiest er daarom voor het geding niet voort te zetten nadat de prejudiciële beslissing is gewezen, en geen eindbeslissing te wijzen met inachtneming van de prejudiciële beslissing. Zij besluit zich integendeel te verschonen.
- 26 Het rechtstreekse gevolg van deze verschoning is dat het geding wordt overgedaan door een andere kamer, die geen verzoek om een prejudiciële beslissing heeft ingediend en dus geen „voorlopig standpunt” heeft geformuleerd. De andere kamer wijst haar beslissing niet alleen met inachtneming van het Unierecht, maar ook met inachtneming van het nationale recht. Zij houdt rekening met de prejudiciële beslissing die naar aanleiding van het desbetreffende verzoek is gewezen en past deze toe.
- 27 De derde prejudiciële vraag wordt op basis van deze omstandigheden gesteld en luidt of de beslissing van de rechtbank om een met het Unierecht verenigbare handeling niet te verrichten omdat zij het nationale recht schendt, met het Unierecht verenigbaar is.
- 28 Deze beslissing van de rechtbank heeft niet rechtstreeks tot gevolg dat het materiële Unierecht (in casu artikel 17 van kaderbesluit 2008/909/JBZ) wordt geschonden. In tegendeel, de betrokken Unierechtelijke bepaling wordt in elk geval toegepast. Wanneer de verwijzende rechter zich verschoont, wordt zij echter (door een andere rechtbank) toegepast op een wijze die zowel met het Unierecht als met het nationale recht in overeenstemming is. Wanneer daarentegen de verwijzende rechter zich niet verschoont, maar het hoofdgeding voortzet en een beslissing wijst, wordt weliswaar het Unierecht juist toegepast, maar niet het nationale recht.

B. Ontvankelijkheid van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 29 De gestelde prejudiciële vragen vallen onder de bevoegdheid van het Hof van Justitie, aangezien zij betrekking hebben op de rechtstreekse gevolgen van de indiening van een verzoek om een prejudiciële beslissing (met een bepaalde inhoud) voor de mogelijkheid van de verwijzende nationale rechter om het hoofdgeding voort te zetten en [de prejudiciële beslissing] in zijn eindbeslissing toe te passen. Deze vragen zijn met andere woorden rechtstreeks van belang voor de feitelijke toepassing van de prejudiciële beslissing in het nationale geding.
- 30 Het verzoek om een prejudiciële beslissing heeft op zich een functionele aard: het wordt ten behoeve van een concreet nationaal geding ingediend en de prejudiciële

beslissing wordt dan ook juist gewezen met het oog op de toepassing ervan in dit nationale geding. Het Unierecht regelt daarom ook onvermijdelijk de voorwaarden waaronder de verwijzende rechter de prejudiciële beslissing al dan niet in zijn beslissing dient toe te passen; en de verwijzende rechter past die prejudiciële beslissing niet toe, juist omdat hij zich verschoont om redenen die met het Unierecht verband houden (namelijk wegens de inhoud van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 94 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie).

- 31 Om de uiteengezette redenen worden de gevolgen van de indiening van een verzoek om een prejudiciële beslissing ten aanzien van mogelijke beletsels voor de toepassing van de gewezen prejudiciële beslissing onvermijdelijk en noodzakelijkerwijs door het Unierecht geregeld. Daaruit vloeit tevens de bevoegdheid van het Hof van Justitie voort om over deze regeling uitspraak te doen.
- 32 Derhalve zijn ook de vraag of de verwijzende rechter die in het verzoek om een prejudiciële beslissing een standpunt heeft ingenomen over feitelijke en juridische punten (d.w.z. een „voorlopig standpunt” heeft geformuleerd), dit standpunt al dan niet mag wijzigen, en de vraag of hij wel een eindbeslissing mag wijzen, onderworpen aan de Unierechtelijke regeling van de rechtsfiguur „verzoek om een prejudiciële beslissing”. Daarom is alleen het Hof van Justitie bevoegd over deze vragen uitspraak te doen.
- 33 Zou van het tegendeel worden uitgegaan, dan zou dat tot gevolg hebben dat deze kwestie alleen door het nationale recht zou worden geregeld. In casu wordt volgens dat recht een door de rechtbank over de zaak ten gronde geformuleerd standpunt als een procedurefout beschouwd, zelfs wanneer het in het kader van de indiening van een verzoek om een prejudiciële beslissing over materieelrechtelijke kwesties werd ingenomen. Derhalve zou de indiening van een dergelijk verzoek om een prejudiciële beslissing tot gevolg hebben dat de rechtbank zich dient te verschonen, omdat anders het risico bestaat dat haar beslissing – hoe zij ook luidt – wegens „vooringenomenheid” wordt vernietigd.
- 34 Zodoende zouden er voor de nationale rechter gegronde redenen bestaan geen verzoeken om een prejudiciële beslissing over materieelrechtelijke kwesties in te dienen. Daardoor zou de inhoud van artikel 267 VWEU in de praktijk door de nationale instanties overeenkomstig de bijzonderheden van hun nationale recht verschillend worden uitgelegd. Concreet zou de bepaling naar Bulgaars recht aldus worden uitgelegd dat de werkingssfeer ervan is beperkt tot verzoeken om een prejudiciële beslissing waarin geen standpunt over de zaak ten gronde wordt ingenomen.
- 35 In andere rechtsordes zou men tot andere oplossingen kunnen komen.

- 36 Met andere woorden, indien het Hof van Justitie zou weigeren over de prejudiciële vragen uitspraak te doen, zou dit daadwerkelijke en rechtstreekse gevolgen hebben voor de betekenis en de inhoud van een Unierechtelijke bepaling, namelijk in die zin dat die betekenis door de betrokken nationale rechtbanken afzonderlijk en verschillend zou worden bepaald.
- 37 Ook om deze reden dient te worden aangenomen dat het Hof van Justitie bevoegd is een uitleggingsarrest te wijzen.

C. Standpunt van de rechtbank

1. Algemeen

- 38 De rechtsfiguur „verzoek om een prejudiciële beslissing” heeft ook betrekking op strafrechtelijke kwesties en maakt dus deel uit van het strafproces.
- 39 Aldus leidt deze rechtsfiguur in voorkomend geval tot een wijziging van de onderlinge afstemming tussen de vormen waarin verschillende rechtsbeginselen voorkomen, maar zij maakt tevens de ontwikkeling mogelijk van andere juridische oplossingen dan die voor de handhaving waarvan deze rechtsfiguur in het leven werd geroepen (rechtsontwikkeling).
- 40 De in casu toepasselijke beginselen zijn het beginsel dat de rechtbank niet vooringenomen mag zijn (dat wordt opgevat als het verbod voor een rechter die een voorlopig standpunt over een geding heeft geformuleerd, om aan dat geding mede te werken) en het beginsel van de objectiviteit van de rechtbank (waaronder wordt verstaan dat de eindbeslissing wordt gewezen nadat de rechtbank uitgebreid aandacht heeft besteed aan de feitelijke en met kennis van zaken geformuleerde opvattingen van partijen). Beide beginselen houden verband met het recht op bescherming van zowel verdachte als slachtoffer. Het eerste beginsel waarborgt formele bescherming, omdat de rechtbank op grond daarvan „een beslissingsorgaan zonder vooraf gevormde mening, dat ontvankelijk is voor de argumenten van partijen” dient te zijn, terwijl het tweede beginsel daadwerkelijke bescherming biedt, aangezien de rechtbank erdoor verplicht wordt zich pas een mening te vormen na kennis te hebben genomen van de argumenten van partijen, waarbij deze argumenten worden aangevoerd nadat partijen in kennis werden gesteld van alle relevante gegevens.
- 41 Thans zijn deze beginselen aldus op elkaar afgestemd dat zij beide toepassing vinden, want de rechtbank mag niet vooringenomen zijn en moet daarenboven haar beslissing wijzen na kennis te hebben genomen van de argumenten van partijen.
- 42 Dit evenwicht tussen beide beginselen wordt door de rechtsfiguur „verzoek om een prejudiciële beslissing” verstoord. Daardoor wordt duidelijk voorrang verleend aan het tweede beginsel en wordt de werkingssfeer van het eerste beginsel ingeperkt. Het verzoek om een prejudiciële beslissing waarborgt de juiste

toepassing van het Unierecht (en beschermt derhalve de rechten van partijen), maar dit gebeurt doordat de rechtbank, nog voordat zij een eindbeslissing wijst, een standpunt formuleert over fundamentele punten van het geding. Het wordt dus niet als een blijk van vooringenomenheid beschouwd dat de rechtbank een standpunt over het daarvoor bedoelde geding inneemt en formuleert, hoewel dit vóór de eindbeslissing plaatsvindt.

2. Eerste prejudiciële vraag

- 43 Het verzoek om een prejudiciële beslissing is een rechtsfiguur van het Unierecht en heeft daarmee voorrang op iedere bepaling van nationaal recht waardoor de toepassing ervan wordt belemmerd of minder doeltreffendheid wordt gemaakt (arresten *Vueling Airlines*, C-487/12, EU:C:2014:2232, punt 48, en *Melloni*, C-399/11, EU:C:2013:107, punten 58 en 59).
- 44 Krachtens artikel 267 VWEU kan de verwijzende rechter het Hof van Justitie een prejudiciële vraag voorleggen. Aangezien deze vraag wordt gesteld om een antwoord te krijgen dat betrekking heeft op een concreet rechtsgeding, moet zij de door de verwijzende rechter verrichte beoordeling, feitelijk en rechtens, weergeven. Daarom is een dergelijk „voorlopig standpunt” rechtmatig.
- 45 Artikel 267 VWEU wordt nader uitgewerkt in artikel 94, onder a en b, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie respectievelijk in de punten 19 en 22 van de aanbevelingen aan de nationale rechterlijke instanties over het aanhangig maken van prejudiciële procedures (2012/C 338/01). Daarin wordt uitdrukkelijk gesteld dat de nationale rechter de relevante feiten en de op de zaak toepasselijke nationale bepalingen moet vaststellen vooraleer een verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen (artikel 94, onder a en b, van het Reglement voor de procesvoering en punt 22 van de aanbevelingen). Dienovereenkomstig moeten de feiten en de toepasselijke bepalingen na verzameling van de relevante bewijzen en na een behandeling op tegenspraak vastgesteld worden (punt 19 van de aanbevelingen).
- 46 Bijgevolg is het rechtmatig dat de verwijzende rechter een standpunt over het kernpunt van het hoofdgeding formuleert, aangezien dit noodzakelijk is om een prejudiciële beslissing te verkrijgen. Het ontbreken van een weergave van de vastgestelde feiten en de toepasselijke bepalingen kan tot gevolg hebben dat het verzoek om een prejudiciële beslissing niet-ontvankelijk is (beschikking *Talasca*, C-19/14, EU:C:2014:2049, punten 25-27 en 29; beschikking *Herrenknecht*, C-366/14, EU:C:2014:2353, punten 15-17).
- 47 Dit standpunt moet gevormd worden met inachtneming van alle procedurele waarborgen ter bescherming van de rechten van partijen. Met andere woorden, wanneer het voor de indiening van een verzoek om een prejudiciële beslissing noodzakelijk is een voorlopig standpunt over het voorwerp van het geding te vormen, dient dit te gebeuren volgens dezelfde procesrechtelijke voorwaarden die

ook voor de definitieve beslechting van het geding gelden. Aldus worden het recht van alle partijen bij het geding op een onafhankelijk en onpartijdig gerecht als bedoeld in artikel 47 van het Handvest en het vermoeden van onschuld als bedoeld in artikel 48 van het Handvest gewaarborgd.

- 48 De indiening van het verzoek om een prejudiciële beslissing waarin de rechtbank in de hierboven vermelde omstandigheden een standpunt over het voorwerp van het geding heeft geformuleerd, is een rechtmatige handeling, zodat de rechtbank zich niet hoeft te verschonen. Nadat de prejudiciële beslissing is gewezen, dient deze rechtbank haar eindbeslissing te wijzen met inachtneming van de prejudiciële beslissing.

3. Tweede prejudiciële vraag

- 49 Het Unierecht regelt niet het strafproces, ook niet de mogelijkheid van de rechtbank om, na een bepaald standpunt over het voorwerp van het geding te hebben geformuleerd, dit standpunt op grond van andere argumenten van partijen en/of van extra verzamelde bewijzen te bevestigen, te wijzigen of in te trekken, respectievelijk om te weigeren nog een beslissing te wijzen. Daarom kan de keuze van de rechtbank (of een dwingende nationale regeling) voor een van beide mogelijkheden als zodanig geen inbreuk maken op het Unierecht.
- 50 In elk geval moet evenwel in het kader van de rechtsbedeling de verwezenlijking van de fundamentele rechtsbeginselen overeenkomstig artikel 47 van het Handvest gewaarborgd worden. In dit verband garandeert de mogelijkheid om partijen opnieuw te horen en/of nieuwe bewijzen te verzamelen nadat de prejudiciële beslissing is gewezen, dat de rechtbank optimaal geïnformeerd is en dus ook dat het beginsel van een effectieve rechterlijke bescherming optimaal wordt verwezenlijkt.

4. Derde prejudiciële vraag

- 51 Een nationale bepaling kan geen voorrang hebben op een bepaling van het Unierecht. Eerstgenoemde bepaling kan alleen worden toegepast voor zover zij geen afbreuk doet aan de toepassing van laatstgenoemde bepaling en dit met de waarden van de Unie verenigbaar is.
- 52 In casu is de formulering van een standpunt over de zaak ten gronde in het verzoek om een prejudiciële beslissing rechtmatig en mag een andersluidende nationale bepaling niet toegepast worden.
- 53 Aangenomen kan niet worden dat het nationale recht een grotere mate van rechtszekerheid biedt. In werkelijkheid is het andersom. Door middel van de rechtsfiguur „verzoek om een prejudiciële beslissing” waarborgt het Unierecht een hogere mate van rechtszekerheid door te verzekeren dat het relevante recht in elk individueel geding juist wordt toegepast.

- 54 De beslissing van de rechtbank zich te verschonen en geen eindbeslissing te wijzen die met de prejudiciële beslissing rekening houdt, zou dus niet leiden tot de verwezenlijking van de doelstelling van artikel 267, tweede alinea, VWEU en daarom deze bepaling rechtstreeks schenden.
- 55 Een andere conclusie kan evenmin worden getrokken op basis van de stelling dat het geding na de verschoning wordt overgedaan door een andere rechter, die de prejudiciële beslissing toepast. Deze stelling is niet juist.
- 56 Enerzijds is, wanneer wegens de formulering van een voorlopig standpunt in het kader van een verzoek om een prejudiciële beslissing de redenen om zich te verschonen aanwezig zijn, de verschoning enkel rechtmatig indien zij bij de eerste gelegenheid plaatsvindt, dat wil zeggen onmiddellijk na de indiening van het verzoek om een prejudiciële beslissing. Het rechtstreekse gevolg van de verschoning is de uitsluiting van de rechtbank die het verzoek om een prejudiciële beslissing heeft ingediend, alsook dat het geding wordt overgedaan door een andere rechter. In overeenstemming daarmee zou het rechtstreekse gevolg de staking van de prejudiciële procedure zijn, aangezien het nationale geding in het kader waarvan het verzoek om een prejudiciële beslissing werd ingediend, niet meer aanhangig zou zijn. Dit zou het in de praktijk onmogelijk maken de rechtsfiguur „verzoek om een prejudiciële beslissing” toe te passen.
- 57 Anderzijds dient de prejudiciële beslissing juist te worden toegepast door de rechtbank die erom verzocht heeft, omdat dit procesrechtelijke instrument precies in het leven werd geroepen om de rechtbank die de zaak onderzoekt te helpen deze in overeenstemming met het Unierecht te beslechten als zij om deze hulp heeft verzocht. Het is niet rechtmatig dat de rechtbank de gewezen prejudiciële beslissing niet toepast om redenen die uit haar nationale recht voortvloeien.

5. Gevolgen voor de rechtsontwikkeling

- 58 De vaststelling dat de vorming van een voorlopig standpunt met het oog op een verzoek om een prejudiciële beslissing rechtmatig is, zou betekenen dat dit ook in andere gevallen rechtmatig zou zijn als het rechtens beschermde belangen dient. Dat het standpunt „voorlopig” is, wil zeggen dat het geding na de formulering van dit standpunt door dezelfde rechtbank wordt voortgezet. Dat leidt er automatisch toe dat met de nieuwe argumenten en vorderingen van partijen rekening wordt gehouden bij het wijzen van de eindbeslissing. Dat zou ook in strafzaken leiden tot toepassing van het beginsel van de „dialoog”.
- 59 Op grond van dit beginsel moet de beslissing van de rechtbank rekening houden met de feitelijke en volledige argumenten van partijen om aan het vereiste van objectiviteit te voldoen. Dat is echter enkel mogelijk wanneer partijen argumenten niet alleen kunnen aanvoeren voordat de rechtbank haar beslissing wijst, maar ook nadat zij daarvan kennis hebben genomen. De rechtbank moet haar beslissing dan ook wegens deze extra argumenten kunnen wijzigen.

- 60 Enkel wanneer bij de behandeling van de zaak een dergelijke „dialogoog” wordt gevoerd, worden de belangen van partijen daadwerkelijk beschermd. Om aan te nemen dat een partij haar rechten wel degelijk zo doeltreffend mogelijk heeft verdedigd, is daarom vereist dat zij de argumenten van de rechtbank heeft begrepen en er kon op reageren (artikel 47, lid 1, van het Handvest). Omgekeerd geldt ook dat een objectieve en onpartijdige rechtsbedeling (artikel 47, lid 2, van het Handvest) enkel kan worden verwezenlijkt wanneer de rechtbank er zeker kan van zijn dat de partij ten volle in kennis werd gesteld van alle gegevens die invloed kunnen uitoefenen op haar rechtspositie, en daarover haar standpunt kon bepalen. Dat betekent ook dat die partij ervan op de hoogte moet zijn in hoeverre de rechtbank haar argumenten heeft begrepen. Daaruit volgt dat het mogelijk moet zijn extra argumenten aan te voeren indien de oorspronkelijke argumenten niet helder genoeg geformuleerd werden.
- 61 Deze dialoog, die een fundamenteel beginsel in het besluitvormingsproces van de instellingen en andere instanties van de Europese Unie vormt, berust noodzakelijkerwijs op een dergelijke uitwisseling van standpunten. Zulke dialoog zou niet mogelijk zijn wanneer het de rechtbank niet zou zijn toegestaan om, na haar beslissing te hebben gewezen, rekening te houden met de nieuwe argumenten van partijen en daarop in te gaan door haar beslissing te bevestigen dan wel te wijzigen.
- 62 Het beginsel van de dialoog waarborgt een grotere mate van objectiviteit omdat de [eind]beslissing van de rechtbank de uitkomst is van de meest uitvoerige en solide argumenten die partijen konden aanvoeren. Aldus wordt het risico vermeden dat deze beslissing geen rekening houdt met bepaalde argumenten die de partij, hoewel zij dat had gekund, niet heeft aangevoerd (omdat zij er ten onrechte van uit ging dat de rechtbank al tot een bepaalde opvatting was gekomen), of die de partij op onduidelijke wijze heeft aangevoerd dan wel de rechtbank niet juist heeft begrepen.
- 63 In elk geval dient het beginsel dat de rechtbank niet vooringenomen mag zijn voortaan strikt te worden uitgelegd. Dat betekent dat een „rechtmatig gevormd voorlopig standpunt” niet behoort te worden geacht dit beginsel te schenden. Van een dergelijk standpunt zou sprake zijn wanneer de rechtbank het gevormd en uitgesproken heeft nadat zij alle bewijzen heeft verzameld en partijen heeft gehoord.